

OMAGIU ACADEMICIANULUI MIRCEA MALIȚA

LIVIU BOTA

Ambasador

Omagem astăzi o mare personalitate a diplomației române, academicianul Mircea Malița. Ca diplomat, Mircea Malița și-a consacrat talentul și energia servirii poporului din care face parte.

El s-a afirmat ca diplomat în perioada pe care el însuși o numește „deceniul deschiderii“, anii 1962-1973. Grație unei diplomații abile, România reușea să fructifice într-un context internațional dominat de tensiunile dintre URSS, SUA și China, și să obțină o relativă independență politică în cadrul blocului comunist, fără însă a-l părăsi și fără a provoca iritarea ideologică a Moscovei. Era vorba de afirmarea unor principii care corespundeau aspirațiilor românilor – de apărare a independenței și suveranității naționale, a integrității teritoriale și neamestecul în treburile interne ale altor state. Ministerului de Externe i se acorda un rol important în realizarea acestei orientări a politicii externe.

Terenul de precădere pentru afirmarea acestor principii a fost cel al diplomației multilaterale, ONU și organizațiile interguvernamentale. Țara noastră participa la marile dezbateri pe probleme centrale ale vieții internaționale cum ar fi dezarmarea, pacea și securitatea internațională, bunăvecinătatea dintre state, dezvoltarea. Ea avea inițiative, iar vocea sa era auzită și ascultată. România ducea o politică globală pentru că din punctul ei de vedere orice violare a principiilor care trebuiau să guverneze raporturile dintre state, aducea atingere intereselor statului român și trebuia să reacționăm în consecință. Mircea Malița s-a aflat pe prima linie a acțiunii României. Memoriile sale publicate în ultimii ani ca și scrierile altor contemporani stau mărturie.

Deceniul deschiderii reprezenta apogeul diplomației române din perioada postbelică. Performanța excepțională a diplomației române este evidentă și incontestabilă. O politică externă de o asemenea amploare reclama existența unui corp diplomatic la nivelul ambiției obiectivelor sale. În această sferă, deficitul era evident. Așa se face că Mircea Malița, la cererea ministrului de externe Corneliu Mănescu, a organizat un curs postuniversitar de relații internaționale cu durata de doi ani la Universitatea din București. Cursul acesta avea menirea de a spori nivelul de expertiză al diplomaților români și în același timp de a lărgi aria de selecție a viitorilor diplomați ca și modernizarea și renaționalizarea diplomației române. Mircea Malița a fost sufletul și inima acestui program.

Rev. Șt. Pol. Rel. Int., XIV, 1, pp. 15–17, București, 2017.

Cum am spus, performanța excepțională a diplomației românești din perioada respectivă este incontestabilă. Problema însă apare atunci când parcursul diplomatic al României de după 1989 se raportează nemijlocit la reperul reprezentat de deceniul deschiderii, de cele mai multe ori prin ignorarea contextului vremii. Atâta vreme cât rezultatele diplomației românești contemporane sunt cernute printr-o sită specifică războiului rece, efectul va fi unul pervers: asupra unor instituții importante, oameni valoroși și performanțe diplomatice notabile se va proiecta o imagine contorsionată și nedreaptă. Neajunsul major al unei dezbateri decontextualizate și nefericite este ca evenimente recente de o importanță deosebită pentru România, precum intrarea în NATO și în Uniunea Europeană, nu mai sunt apreciate la adevărata lor valoare.

Diplomații profesioniști ai deceniului deschiderii, în marea lor majoritate, și-au servit cu devotament în primul rând țara. Am colegi diplomați care sunt nostalgici, care ar dori ca România să fie ca odinioară. Acestora le spun că nu este posibil, contextul internațional este diferit și trebuie să ne orientăm spre proiecte, obiective și politici care să corespundă condițiilor de azi și de mâine.

Nu mitizăm și nici nu demitizăm deceniul deschiderii. Din păcate această deschidere nu a schimbat mare lucru în viața de zi cu zi a românului. Ea nu a fost însoțită de schimbări echivalente pe planul politicii interne. Ea a avut însă sprijinul tuturor românilor cărora le-a dat un sentiment de mândrie și speranță.

Mircea Malița a fost la ONU una dintre prezențele care nu treceau neobservate. Avea și talentul de a stabili și dezvolta relații personale. La conferințele internaționale era în contact și se întreținea cu toți cei care contau în desfășurarea lucrărilor, era consultat și ascultat.

Discursurile și intervențiile sale sunt modele de studiat. Vorbind în cercul mai restrâns al colaboratorilor apropiați, Mircea Malița ne dădea ca exemplu de urmat discursurile delegațiilor nordice, scurte și la obiect. Dar discursurile pronunțate sau scrise de Mircea Malița erau altfel, erau opere literare.

Orator talentat, Mircea Malița era prezent în dezbaterile academice din multe țări pe teme de politică externă a României și nu numai. Una dintre aceste ocazii mi-a lăsat amintiri de neuitat:

Aflat la New York, sărbătoritul nostru de astăzi a primit o invitație din partea lui Lincoln Bloomfield, cunoscutul profesor de la MIT, pentru a fi principalul vorbitor la un dineu cu participarea marilor nume ale cercetării și analizei în domeniul relațiilor internaționale de la MIT și Harvard. L-am însoțit pe Mircea Malița la Boston, am fost invitat și eu să particip la dineu. La sfârșitul dineului i se dă cuvântul. Mircea Malița vorbea cu vervă despre acțiunile României pe plan internațional, despre fundamentul teoretic al acestor acțiuni, practic o doctrină. Era strălucit. Mă simțeam mândru că sunt român, că fac parte din același corp diplomatic cu oratorul.

Mircea Malița are un rol important în conștientizarea apartenenței noastre la o tradiție diplomatică: una mai apropiată despre care citim în cartea „Zid de pace, turnuri de frăție“ și alta mai îndepărtată, despre care citim între altele în „Cumînțenia pământului“.

Eu am un mare respect pentru înaintașii noștri. Mă deranjează de aceea când constat că deasupra perioadei de dinainte de decembrie 1989 s-a așternut un strat de ceață. Este adevărat că în România se instaurase o dictatură, că regimul comunist sărăcea și oprima poporul cărui nu-i respecta nici drepturile fundamentale. Dar a fost și deceniul deschiderii. Nu vrem să ne recunoaștem valorile și să le punem în lumină? Trebuie să facem ceea ce au făcut regimurile totalitare și dictaturile dinainte de 1989? Vreau numai să reamintesc în acest context că marele nostru diplomat Nicolae Titulescu a fost exilat, că nu i s-a permis să se întoarcă în țară, iar la moartea sa, regimul Antonescu nu a permis unei delegații a Partidului Național Țărănesc să plece și să participe la funeralii în Franța. Nu mai vorbesc de regimul comunist care a distorsionat istoria noastră. Atașatul de astăzi, trebuie să știe că scaunul lui din birou a fost ocupat în trecut de români care și-au iubit țara, unii dintre ei nume ilustre ale diplomației și culturii române.

Cu 5 ani în urmă, am pregătit o scrisoare pe care intenționam să o înaintez Ministrului de Externe de atunci. Nu am făcut-o. Propuneam ca în curtea din fața clădirii Ministerului de Externe să se așeze un bust al lui Ion Gheorghe Maurer, ca una dintre sălile de protocol ale Ministerului să poarte numele lui Corneliu Mănescu, iar Institutul Diplomatic Român să poarte numele lui Mircea Malița. Acum când, dacă înțeleg eu bine, Ministerul de Externe se va muta într-un alt sediu, asemenea ideii ar putea fi considerate.

Domnule ministru Mircea Malița, pentru mine ați fost și rămâneți un model de urmat. Doresc să vă felicit cu ocazia aniversării dumneavoastră și vă rog să acceptați expresia grațitudinii mele pentru ce ați făcut pentru diplomația română și pentru fiecare dintre noi. La mulți ani!